

O-SS 043

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
สถาบันการพลศึกษา

Development of a Training Program to Enhance the Leadership Skills of Students at the
Faculty of Education in the Institute of Physical Education

วรินทร์ เณลิธม (Waranthorn Chalermchom)¹ จันทรี ภูติอริยวัฒน์ (Jantarat Phutiarayawat)²

อรรณพ โพธิสุข (An-nop Photisuk)³ วุฒิพงษ์ ทองก้อน (Wuthipong Thongkon)⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน 1. ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 638 คน 2. สร้างหลักสูตร ฝึกอบรม และ 3. ตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดภาวะผู้นำ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระจากกัน และการทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านพลศึกษาและกีฬา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านความสุภาพอ่อนโยน และด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา 2) หลักสูตร ฝึกอบรม ประกอบด้วยเนื้อหา 4 หน่วย ได้แก่ การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านสติปัญญา ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม และด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมประกอบด้วย การบรรยาย การระดมสมอง อภิปราย ฝึกปฏิบัติ เกมนันทนาการ และบทบาทสมมติ ใช้สื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรม มีการวัด และ ประเมินผลหลังการฝึกอบรมเนื้อหาแต่ละหน่วยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ความรู้ และการนำเสนอผลงาน โดยใช้เวลาใน การฝึกอบรมรวม 30 ชั่วโมง 3) นักศึกษาที่ผ่านการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีภาวะผู้นำโดยรวมและราย ด้าน 4 ด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ที่สุด สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: พัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม ภาวะผู้นำ

¹ นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ waran_chalermchom@yahoo.com

² อาจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Jantarat@swu.ac.th

³ อาจารย์ รองผู้อำนวยการสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ annop@swu.ac.th

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ wuthipong.thong@gmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

The objective of this research was to develop curriculum, the research had the following 3 steps. Step 1: study the components of the leadership for the students of faculty of education, Institute of Physical Education. The sample sampling consisted of 638 students studying in 3rd year students Step 2: create the training curriculum. Step 3: evaluate the quality of training curriculum. The sample sampling consisted of 30 students studying in the 3rd years in Institute of Physical Education, Suphanburi campus. The instruments used in the research were leadership measurement test, training curriculum and satisfaction questionnaire. The data were analyzed by exploratory factor analysis, t-test for independent samples, and t-test for dependent samples. The research result revealed that the leadership of the 3rd year students in faculty of education, Institute of Physical Education, focused on 7 components consisting of sports and physical education, moral and ethics, personality, socializing, intelligence, courteousness, and physical education proficiency. The training curriculum consisted of the leadership enhancement, intelligence, personality, socializing, and physical education proficiency. The activities and methodologies of the training curriculum comprised lecturing, brain storming, discussion, practice, recreational games, and role-playing. The instructional materials were in accordance with the contents and activities. The measurement and post assessment were found in each training curriculum unit regarding leadership, knowledge and presentation. The curriculum took thirty hours totally. Based on the findings the training curriculum can be used to enhance leadership to the students with statistical significance at .01. Furthermore, the satisfaction of students passing the developed training curriculum was higher both as a whole and separate aspects at the significance level of .01 and was also rated at highest level with statistical significance at .01.

Keywords: Developing curriculum, Training, Leadership

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพบัณฑิต การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนทำให้สภาพสังคมไทยในอนาคตเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เกิดการแข่งขันกันมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555, น.7-8; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556, บทสรุปผู้บริหาร) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาคน และคุณภาพของคน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, น.1) โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่มีภาวะผู้นำอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา และนำทิศทางประเทศให้อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่มีการแข่งขันรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2558, ออนไลน์) ผู้นำเป็นบุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จ โดยใช้อิทธิพลจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม (ศิริวรรณ เสรีรัตน์; สมชาย หิรัญกิตติ; และ ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ, 2550, น.196) ดังนั้น ในการที่จะทำให้การบริหารงานเพื่อผลสำเร็จของงานนั้น ผู้นำจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำเป็นคำที่แสดงคุณสมบัติหรือเป็นคุณสมบัติของผู้นำ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคล ดังนั้นคำว่า “ผู้นำ” กับ “ภาวะผู้นำ” จะแยกออกจากกันไม่ได้ (พิชาภพ พันธแพ, 2554, น.9) ผู้นำมีความสำคัญต่อทุกวงการและทุกวิชาชีพ อย่างไรก็ตามการขาดแคลนผู้นำที่มีประสิทธิภาพไม่ได้มีแต่เฉพาะในวงการธุรกิจแต่ยังปรากฏในวงการรัฐบาลและการศึกษา อุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความเจริญของทางสติปัญญาและความคิด การผลิตบัณฑิตเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้น หน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตบัณฑิต จึงไม่เพียงแต่การจัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการสร้างบัณฑิตให้มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในกระบวนการทำงาน ได้ฝึกฝนทักษะทางปัญญา พัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ฝึกฝนการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ความอดทน และทักษะชีวิตและทักษะสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551, ออนไลน์; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2558, ออนไลน์) คุณภาพของบัณฑิตจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งเป็นตัวทำนายสภาพการณ์ในอนาคตของประเทศ ดังนั้น การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีภาวะผู้นำนั้น ควรเริ่มตั้งแต่การสอน การให้การศึกษา หรือการส่งเสริมโดยเริ่มจากสถานศึกษาซึ่งสถาบันการศึกษาทุกระดับควรให้ความสำคัญในการสร้างนิสิต นักศึกษาให้มีทัศนคติ ความรู้ ทักษะ และบุคลิกภาพในการเป็นผู้นำ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2558, ออนไลน์) การจัดการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตทางพลศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ เจตคติ และทักษะที่ถูกต้องมีความสามารถด้านความเป็นครูและผู้นำทางพลศึกษา (สถาบันการพลศึกษา, 2555, น. 8) ทั้งนี้ เพื่อให้ให้นักศึกษาที่จบการศึกษาออกไปเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีบุคลิกลักษณะที่ดี ตลอดจนสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถึงอย่างไรก็ตามในการจัดทำยุทธศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา พ.ศ. 2556-2560 ได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของวิทยาเขต 17 แห่ง พบว่าในด้านนักศึกษายังมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ โดยจุดอ่อนประการหนึ่งก็คือ ขาดภาวะผู้นำและความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา (สถาบันการพลศึกษา, 2555, น.4) และจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่านักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำหลายด้านด้วยกันอาทิ ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย ไม่กล้าคิด กล้าแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานและการเข้าร่วมกิจกรรม แต่งกายไม่เหมาะสมและถูกกับกาลเทศะ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านทักษะทางสังคม ประกอบด้วย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ขาดทักษะในการติดต่อสื่อสาร ขาดความร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่น ขาดความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วยขาดความรับผิดชอบ ไม่มีระเบียบวินัย และด้านสติปัญญา ประกอบด้วยไม่มีความสามารถในการเชิงวิชาการทั้งในเรื่องของการพูด การอ่าน และการเขียน ขาดทักษะทางด้านภาษา ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (สมศักดิ์ กลับทอม, 2556, สัมภาษณ์; นพดล จิรบุญดิลก, 2556, สัมภาษณ์; คมเพชร บุตรสาร, 2556, สัมภาษณ์) จากการสัมภาษณ์ สมศักดิ์ กลับทอม (2556, สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่าการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะนักศึกษาเหล่านี้ก็คือครูพลศึกษาในอนาคต ซึ่งในการที่ครูจะประสบความสำเร็จในการเรียนการสอนได้นั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตามนั้น ครูจะต้องมีภาวะผู้นำเพื่อที่จะชักจูงให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม

จากสภาพปัญหา และความจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถาบันการพลศึกษา จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำที่เสริมสร้างคุณลักษณะ และใช้วิธีการฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีภาวะผู้นำ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะช่วยเสริมสร้างให้นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และพร้อมกันนั้น เพื่อให้สามารถใช้ภาวะผู้นำที่ได้รับการเสริมสร้างไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา และมีความมุ่งหมายรอง ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา
2. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำ คุณลักษณะครูพลศึกษา ส่วนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับภาวะผู้นำของนักศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วย ด้านพลศึกษา จำนวน 2 คน ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 1 คน และด้านผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 2 คน ส่วนที่ 3 ศึกษาภาวะผู้นำ และวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ผู้นำของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา โดยใช้เทคนิค Factor Analysis ซึ่งการศึกษากวาระผู้นำของนักศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดภาวะผู้นำกับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 3 สถาบันการพลศึกษา 17 วิทยาเขต ปีการศึกษา 2558 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 638 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1. เขียนโครงร่างหลักสูตรโดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำในขั้นตอนที่ 1 มาเขียนโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler) และทาบ (Taba) โดยองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมซึ่งเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมมาจากผลของการศึกษาระดับภาวะผู้นำและการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งมีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ และมี 4 องค์ประกอบที่นักศึกษาจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างภาวะผู้นำ คือ ด้านสติปัญญา ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม และด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา โดยองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้ได้มาจากการพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากส่วนที่ 3 การศึกษาระดับภาวะผู้นำของนักศึกษา โดยให้นักศึกษาประเมินตนเอง ในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งพบว่านักศึกษามีภาวะผู้นำทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้มาจัดทำเป็นโครงสร้างเนื้อหาสำหรับใช้ในการฝึกอบรม โดยจัดทำเป็นหน่วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเรียงลำดับตามความสำคัญของเนื้อหา พร้อมทั้งระบุเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 5 วันละ 6 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล ส่วนที่ 2. ตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปใช้ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร โดยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้แบบพิจารณาโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละประเด็นนำมาปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ในขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 สถาบันการพลศึกษา ปีการศึกษา 2558 แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1. ศึกษานำร่อง (Pilot Study) เป็นการตรวจสอบความเป็นไปได้ของหลักสูตรก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริงกับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอ่างทอง จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random sampling) เพราะนักศึกษาแต่ละคนมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ส่วนที่ 2. ทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ดำเนินการทดลองโดยออกแบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังใช้หลักสูตร ใช้แผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

โดยทั้ง 2 ส่วน ใช้แบบสอบถามภาวะผู้นำที่ใช้วัดก่อนและหลังการฝึกอบรม ประเมินผลโดยดูจากค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร สถิติทดสอบโดยใช้ t-test for Dependent Sample

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม ประเมินผลโดยดูจากค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจและทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ ($t = 3.51$) โดยใช้การทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (t-test for one sample)

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านพลศึกษาและกีฬา ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ .533 - .743 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ .506 - .669 3) ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .504 - .578 4) ด้านสังคม ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .502 - .717 5) ด้านสติปัญญา ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .501 - .647 6) ด้านความสุภาพอ่อนโยน ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .592 - .693 และ 7) ด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .523 - .671 ซึ่งทั้ง 7 องค์ประกอบนี้ อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 44.293

2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ซึ่งเนื้อหาที่นำมาใช้ในการฝึกอบรมนั้นมาจากการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำซึ่งมีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ และมี 4 องค์ประกอบที่นำมาใช้ในการฝึกอบรม เพราะเป็นองค์ประกอบที่นักศึกษามีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน้อยกว่าองค์ประกอบอื่น คือ องค์ประกอบด้านสติปัญญา ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม และด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา โดยทั้ง 4 ด้านนี้จัดทำเป็นโครงสร้างเนื้อหาโดยจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หน่วย คือหน่วยที่ 1 การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านสติปัญญา จำนวน 5.30 ชั่วโมง หน่วยที่ 2 การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ จำนวน 10 ชั่วโมง หน่วยที่ 3 การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านสังคม จำนวน 9 ชั่วโมง และหน่วยที่ 4 การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา เวลา 5.30 ชั่วโมง และในแต่ละหน่วยประกอบด้วยสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระของการฝึกอบรมประกอบด้วย หน่วยที่ 1 เรื่อง การตัดสินใจและความคิดสร้างสรรค์ หน่วยที่ 2 เรื่อง การเสริมสร้างบุคลิกภาพ การสื่อสาร และศิลปะการพูด หน่วยที่ 3 เรื่อง มารยาททางสังคม มนุษย์สัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม และหน่วยที่ 4 เรื่องการแสวงหาความรู้ และการเสริมสร้างสมรรถนะวิชาชีพ ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม จำนวน 5 วันละ 6 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง ใช้กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมที่หลากหลาย ประกอบด้วย การบรรยาย แบ่งกลุ่มระดมสมอง อภิปราย ฝึกปฏิบัติ เกมเน้นหนักการ บทบาทสมมติ ทั้งนี้โดยผสมผสานกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของคอลล (Kolb) มาใช้ในการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยระบุนขั้นตอนของการปฏิบัติ ใช้สื่อการฝึกอบรมที่หลากหลายและเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สำหรับการวัด และประเมินผลในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมภาวะผู้นำ วัดความรู้ และประเมินการนำเสนอผลงานของนักศึกษา ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาและกิจกรรมการฝึกอบรม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

3. ผลการประเมินภาวะผู้นำของนักศึกษา โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำของนักศึกษาทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า หลังการฝึกอบรมนักศึกษามีภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) สูงกว่าเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.51$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษามีด้วยกัน 7 องค์ประกอบ และพบว่าภาวะผู้นำด้านพลศึกษาและกีฬาเป็นองค์ประกอบแรกที่มีความสำคัญ โดยมีค่าร้อยละความแปรปรวนมากที่สุด ซึ่งตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบด้านนี้เป็นเรื่องของความสามารถเฉพาะทางวิชาชีพพลศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะศึกษาศาสตร์เป็นคณะที่มุ่งเน้นการผลิตบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางพลศึกษาและกีฬา ดังนั้นนักศึกษาจึงได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ในเรื่อง กฎ กติกา มารยาท และการเป็นผู้ตัดสินกีฬาทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และยังได้รับประสบการณ์ตรงโดยได้รับการฝึกเป็นผู้ตัดสินกีฬาในระหว่างการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2548, น.189) ที่กล่าวว่า ครูพลศึกษาจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการพลศึกษาและการกีฬา ควรมีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบ กติกา และกฎวิธีการเล่นกีฬาต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์เสมอ สามารถที่จะควบคุมการตัดสินกีฬาต่างๆ ได้ และนอกจากนั้นยังพบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความสำคัญรองลงมา ซึ่งจะเห็นได้จากคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ได้มุ่งปลูกฝังนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม โดยมีการบรรจุรายวิชาที่พัฒนานักศึกษาในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ลงในหลักสูตรการเรียนการสอน และในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมทิยา สิงห์คราม (2554, น.83) ที่ได้ศึกษาถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยใช้โครงการธรรมสัจจริยฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักศึกษาศาสนาการพลศึกษา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยังพบว่าภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญต่อนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคณะศึกษาศาสตร์ที่มีจุดเน้นการพัฒนาผลผลิต โดยส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดีทุกๆ ด้านพร้อมที่จะนำเสนอสังคมได้ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลิกภาพเป็นลักษณะส่วนบุคคลที่บ่งชี้ถึงความเป็นตัวตนของผู้นำในการแสดงออกต่อผู้อื่น ทำให้คนทั้งหลายมีความพึงพอใจ ยำเกรง มีความเชื่อถือศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนูวิธ ทิพย์น้อย (2540, น.89) ที่ได้ศึกษาสมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้ พบว่าด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะของครูพลศึกษาในเรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับสูงมาก เพราะสมรรถภาพด้านนี้พบได้กับครูพลศึกษา และถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของครูพลศึกษา ที่มีกแสดงท่าทางออกมาด้วยความเปิดเผย จริงใจ เชื่อมั่นในตนเอง องค์ประกอบด้านสังคม องค์ประกอบด้านสังคมมีความสำคัญต่อความเป็นผู้นำและนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ซึ่งนักศึกษานอกจากจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในสถาบันที่จัดขึ้น ยังจะต้องออกไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายนอกสถาบัน เช่น เป็นผู้ตัดสินกีฬา ดังนั้นนักศึกษา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

จำเป็นต้องมีมนุษยสัมพันธ์ และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ซึ่งลักษณะอย่างหนึ่งของผู้นำจะต้องมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่ง Stogdill (1974, pp. 74-75) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะของผู้นำที่ขึ้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ 6 ประการด้วยกัน และลักษณะทางสังคมเป็นคุณลักษณะประการหนึ่งที่ผู้นำจะต้องมี กล่าวคือผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพ และร่วมมือกับผู้อื่น มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสมาชิกและคนอื่น ๆ เข้าสังคมเก่ง มีความเฉลียวฉลาดในการเข้าสังคม มีความสามารถในการประสานความร่วมมือ มีความสามารถในการปรับตัว มีทักษะด้านการพูด องค์ประกอบด้านสติปัญญา สติปัญญาเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้นำ ซึ่งเฮ็ดเวิร์ด แอล. ธอนโดร์ นักจิตวิทยามีความเชื่อว่าโดยทั่วไปแล้วสิ่งที่ดีทั้งหลายมักจะไปด้วยกันเสมอ กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงมักจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติทางด้านอื่นดีด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, น.34) ทั้งนี้ผู้นำจะต้องมีความเฉลียวฉลาด มีความสามารถทางสติปัญญาและคุณภาพทางสมอง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับผู้ที่จะเป็นผู้นำ คนที่มีความเฉลียวฉลาดย่อมทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จ อีกทั้งผู้นำจะต้องมีความสามารถในการตัดสินใจเมื่อเกิดปัญหา ซึ่งผู้นำต้องสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ และสามารถตัดสินใจ พร้อมทั้งมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและที่จะทำเช่นนี้ได้ผู้นำจะต้องมีข้อมูล มิฉะนั้นแล้วจะตัดสินใจผิดพลาดได้ ซึ่งนอกจากการตัดสินใจแก้ปัญหาแล้วผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และเลือกแนวทางที่ดีที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น องค์ประกอบด้านความสุภาพอ่อนโยน ผู้นำที่ดีจะต้องมีความสุภาพอ่อนโยน ซึ่งสอดคล้องกับ Daughtre (1973, pp. 66-68) ที่กล่าวว่าครูพลศึกษาที่ดีควรมีกิริยา วาจาสุภาพอ่อนโยน เช่นเดียวกับ กิตติศักดิ์ รุ่งเจริญ (2545, น.2-3) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในอนาคต ควรมีการแต่งกายที่เหมาะสม พุดจาสุภาพ วางตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ และองค์ประกอบด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา ผู้นำจะต้องมีความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลิวัลย์ผิวกรม (2554, น.48) ที่ได้วิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถภาพทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา และวิทยาศาสตร์การกีฬาสถาบันการพลศึกษา: โมเดลจาก 3 มุมมอง พบว่า สมรรถภาพทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา มี 11 องค์ประกอบ และองค์ประกอบสมรรถภาพทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษาในมุมมองของผู้บริหาร ครู-อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาให้ความสำคัญในองค์ประกอบแรกๆ คือ มีและใช้ความรู้ที่ทันสมัย แสดงว่าในวิชาชีพสาขาวิชาพลศึกษาให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้ที่ทันสมัยเป็นอันดับแรก นักศึกษาที่จะออกไปประกอบวิชาชีพด้านพลศึกษาจะต้องเป็นผู้สนใจใฝ่หาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพลศึกษา กีฬา หรือการออกกำลังกาย มีบุคลิกภาพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ที่สร้างขึ้นนั้นมีองค์ประกอบครบถ้วนและเป็นไปตามหลักการในการสร้างหลักสูตร จึงทำให้ได้หลักสูตรที่สามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักศึกษาให้สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมผู้วิจัยดำเนินการศึกษาอย่างเป็นระบบตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยเริ่มต้นจากการศึกษา สภาพปัญหาจากทั้งเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อนำมากำหนดเป็นหลักการ จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาเป็นหลักในการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาสาระของการฝึกอบรม อีกทั้งมีการจัดลำดับเนื้อหา ก่อนหลังเพื่อความสะดวกในการพัฒนาภาวะผู้นำ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีการพัฒนาเป็นไปตามลำดับขั้น รวมถึงการวัดและประเมินผล ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรและงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรหลายท่านที่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันที่ว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

การพัฒนาหลักสูตรนั้นจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอย่างรอบคอบ ทั้งในด้านความต้องการของสังคม ผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ หลักการ และการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย โดยขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม (สมคิด บางโม, 2545) (ชูชัย สมิตีไกร, 2542) (เสถียร แป้นเหลือ, 2550) (อติญาณ์ ศรีเกษตริน, 2543) (อรัญญ์ เอี่ยมพญา, 2552) (จันทร์จारी เกตุมาโร, 2555) (กนกพงศ์ สุวรรณรัชภูมิ, 2557) และนอกจากนั้นการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ได้นำแนวคิดของ Tyler (1949) และ Taba (1962) มาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร และทำการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (focus group) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, น.5-6) ที่ต้องลงพื้นที่สำรวจข้อมูล จัดประชุมสนทนา หรือสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทราบข้อเท็จจริงหลาย ๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ จิรสัจจธรรม (2553, น.124) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเยาวชนในโรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก ที่มีขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนที่ 2 เป็นการพัฒนาหลักสูตรเสริม โดยการดำเนินการในขั้นนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือการสร้างโครงสร้างหลักสูตร และตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรโดยการจัดสนทนากลุ่ม ซึ่งการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรมีความสำคัญเพื่อเป็นการยืนยันว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นนั้นสามารถพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มากน้อยเพียงใด โดยผลของการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรนั้นทำให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม ซึ่งพบว่าส่วนประกอบของโครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม วิธีการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการนำไปใช้ตามจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม โดยเฉพาะเนื้อหาทั้ง 4 หน่วยที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดตรงประเด็นซึ่งจะทำให้ให้นักศึกษาเป็นครูพลศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่ดีและสามารถใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติหน้าที่ในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการคัดเลือกเนื้อหาสาระ ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรโดยจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร สำหรับเนื้อหาของหลักสูตรที่ได้พัฒนามาจากผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของนักศึกษา และมีองค์ประกอบภาวะผู้นำที่นักศึกษาต้องได้รับการพัฒนาใน 4 ด้านด้วยกัน คือ ด้านสติปัญญา ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม และด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้จัดทำเป็นโครงสร้างเนื้อหา โดยจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้สำหรับการฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านสติปัญญา การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านนี้มีความสำคัญต่อนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ซึ่งอ่ำไพ อินทรประเสริฐ (2542, น.25) ได้กล่าวว่า การเป็นผู้นำต้องมีสติปัญญาในอันที่จะใช้ความรู้ในวิชาชีพอย่างดี มีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆสามารถนำมาใช้ในการบริหารและการนำ มีความสามารถในการคิด มีปัญญา มีไหวพริบ ฉลาด ทันคน ทันเหตุการณ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการบริหารงานเป็นอย่างยิ่ง ผู้นำที่มีบุคลิกภาพดีย่อมได้รับการยอมรับนับถือ บุคลิกภาพ ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

บุคคลนั้น อันหมายถึงลักษณะที่ต่างกันของแต่ละบุคคล บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลเป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของบุคคลนั้น ๆ การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านสังคม ซึ่งภาวะผู้นำด้านนี้มีความสำคัญต่อความเป็นผู้นำ เพราะถ้าผู้นำมีความสามารถในการเข้าสังคม รู้จักกาลเทศะ ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ก็จะทำให้ผู้นำเป็นบุคคลที่น่าเคารพนับถือแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลอื่นที่พบเห็น และหากผู้นำได้แสดงออกทางกาย วาจา และใจในทางที่สุภาพเรียบร้อย จะเป็นที่ยกย่องและยอมรับของบุคคลรอบข้าง ผู้นำที่มีมารยาทดีมีจะประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน เนื่องจากได้รับการยอมรับและเชื่อถือทางสังคม การมีมารยาทดีจึงเปรียบเสมือนใบเบิกทางไปสู่ความสำเร็จ การเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะวิชาชีพ (Professional Competency) เป็นสมรรถนะที่สะท้อนถึงบุคลิกภาพของผู้นำที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลสามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานได้สูงกว่ามาตรฐาน หรืออาจกล่าวได้ว่าสมรรถนะวิชาชีพเป็นสมรรถนะของแต่ละวิชาชีพที่จะกำหนดไว้ในแต่ละสาขาวิชาชีพว่าบุคคลในวิชาชีพนั้นควรมีสมรรถนะหรือคุณลักษณะอย่างไร

3. การตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ซึ่งผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนักศึกษา พบว่า หลังการฝึกอบรมนักศึกษามีภาวะผู้นำโดยรวม และรายด้านทุกด้าน สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ที่ผ่านการฝึกอบรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ และเป็นเนื้อหาที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความสนใจและสามารถนำไปใช้ได้ในการสถานการณ์จริง และนอกจากนั้นอาจเนื่องมาจากกระบวนการฝึกอบรมโดยใช้กิจกรรมเน้นหนักการ ประกอบกับสื่ออุปกรณ์เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกล้าแสดงออก เกิดความสนุกสนาน เป็นกันเอง และไม่น่าเบื่อ และที่สำคัญผู้วิจัยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของคอลบ (Kolb) ซึ่ง kolb (1984, pp. 38) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ คือกระบวนการเปลี่ยนประสบการณ์ไปสู่ความรู้ ทั้งนี้โดยเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติเข้ามาใช้ในการฝึกอบรม และเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ และได้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ได้เรียนรู้จากการกระทำ รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำที่ดี ซึ่งนอกจากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนั้นอาจเป็นเพราะความเหมาะสมในเรื่องของเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมในแต่ละองค์ประกอบที่นำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ นอกจากนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจมีความเต็มใจและมีความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับตนเอง และเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน และที่สำคัญผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตลอดระยะเวลาของการฝึกอบรม ดังนั้นบรรยากาศของการฝึกอบรมจึงเต็มไปด้วยบรรยากาศที่สนุกสนานเป็นกันเอง เพราะผู้เข้ารับการอบรมเห็นประโยชน์ของการฝึกอบรม จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และมีภาวะผู้นำที่สูงขึ้น ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดแทบทุกข้อ ยกเว้นการประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการประเมินผลที่ค่อนข้างง่าย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อทดสอบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการฝึกอบรมกับเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.51$) พบว่าทั้งโดยรวมและรายด้านทุกข้อ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านพลศึกษาและกีฬา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม

ด้านสติปัญญา ด้านความสุภาพอ่อนโยน และด้านสมรรถนะวิชาชีพพลศึกษา ดังนั้นทางสถาบันการพลศึกษาทั้ง 17 วิทยาเขต สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบภาวะผู้นำ ของนักศึกษาได้ ตลอดจนใช้เป็น ส่วนหนึ่งในการสอดแทรกเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละวิชา

2. ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องและสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาได้ตลอดจนนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากที่สุด ดังนั้นทางสถาบันการพลศึกษาสามารถนำเอาหลักสูตรนี้ไปเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่ผู้นำกิจกรรมใน สถาบันการพลศึกษา โดยใช้กิจกรรมในหลักสูตรนี้นำไปพัฒนาผู้นำนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบนี้โดยนำองค์ประกอบที่ยังไม่ได้นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ซึ่งได้แก่ ด้านพลศึกษา และกีฬา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านความสุภาพอ่อนโยน ไปพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะ ผู้นำให้กับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 สถาบันการพลศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *หลักการพลศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2558). ยุควิกฤตเด็กและเยาวชน....ขาดภาวะผู้นำ. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.griangsak.com/index.php?components>
- กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูมิ. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำกล ยุทธ์สำหรับพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดกรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- คมเพชร บุตรสาร. (2556, 21 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย วรินทร์ เฉลิมโฉม ที่สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี.
- จันทร์จारी เกตุมาโร. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างภาวะผู้นำของอาจารย์ใน สถาบันอุดมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ชูชัย สมิทธิโก. (2542). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดนุวัศ ทิพย์น้อย. (2540). *การศึกษาศมรรถภาพทางวิชาชีพครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา*

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

- สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- นพดล จิรบุญดิลก. (2556, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์โดย วรันธร เฉลิมโฉม ที่สำนักงานอธิการบดี สถาบันการพลศึกษา.
- ปัทมทิยา สิงห์คราม. (2554). แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงการธรรมสัจจะ เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา. รายงานวิจัย. ชลบุรี: คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี.
- พิชาภพ พันธแพ. (2554). ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พริน.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2558). หลักสูตร และการสอน ตามกรอบTQF ระดับบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2558, จาก: <http://www.tsu.ac.th>. NEW
- มลิวลย์ ผิวดราม. (2554). “การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะวิชาชีพสำหรับนักศึกษาสาขาวิชา พลศึกษาและวิทยาศาสตร์การกีฬา สถาบันการพลศึกษา : โมเดลจาก 3 มุมมอง”. วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา, 3(1), 48.
- วรวิมล จิรสุจิตธรรม. (2553). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเยาวชนใน โรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิก. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2548). รวมบทความเกี่ยวกับ ประชุม หลักการ วิธีสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทาง พลศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์; สมชาย หิรัญกิตติ; และ ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. (2550). การจัดการและ พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: อีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- สมคิด บางโม. (2545). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สถาบันการพลศึกษา. (2555). ยุทธศาสตร์สถาบันการพลศึกษา พ.ศ.2556-2560. ชลบุรี: สถาบันการพลศึกษา. อัดสำเนา.
- _____. (2556). หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). กิจกรรมนักศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต. สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.km.thaicyberu.go.th/linkfile>.
- _____. (2556). แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (2555-2559). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). รายงานวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

แห่งประเทศไทย จำกัด.

- _____. (2555). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2555) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ กลับหอม. (2556, 22 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย วรันธร เถลิมนิม ที่สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอ่างทอง.
- เสถียร แป้นเหลือ. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับผู้บังคับการกิจกรรม นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- อรกัญญา เอี่ยมพญา. (2552). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับผู้บังคับการ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.
- อดิญาณ์ ศรีเกษตริน. (2541). *การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับ นักศึกษาพยาบาล. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- อำไพ อินทรประเสริฐ. (2542). *ศิลปะการเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์เอกสารตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต. อัดสำเนา.
- Daughtre, G. (1973). *Effective Teaching in Physical Education for Secondary Schools*. Philadelphia: W.B. Saunder Company.
- Kolb, D. (1984). *Experiential Learning*. New Jersey, Prentice-Hall.
- Stogdill, Ralph.M. (1974). *Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research*. New York: Free Press.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum development theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Tyler, R. (1949). *Basic principles of curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Rothwell,